

KPSS COĞRAFYA · ÜNİTE 5 / 8 · TÜRKİYE'NİN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Türkiye'de Tarım, Hayvancılık ve Ormancılık: KPSS Hap Bilgi

Bu ünite

26 çıkmış soru (2014-2024)

bu bloktan yılda ~8 soru

26 ÖSYM tuzağı

Tarım, hayvancılık ve ormancılık ekonomik coğrafyanın ilk konusu: ÖSYM 2014-2024 arasında buradan **26**

soru sordu, sınav başına 2 soru.

Soruların 15'i **tarım ürünlerinden ve tarımın**

koşullarından: hangi ürün nerede ve neden yetişir, nadas, sera, GAP sulaması. 6'sı hayvancılık ve arıcılıktan, 5'i balıkçılık ve ormancılıktan. ÖSYM'nin sorduğu her bilginin yanında sorulduğu yıl yazıyor.

1 ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

26 sorunun 15'i tek konudan geldi: Tarım ürünleri ve tarımın koşulları.

Tarım ürünleri ve tarımın koşulları ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■ 15 soru

2014 Nadas oranının düşük olduğu iller 2015 Engebeli ama yoğun tarım yapılan alan

2017 Özellikleri verilen tarım ürünü 2018 Zeytin tarımının gelişmesinin nedeni olmayan

2019 Haritada beklenmeyen ürün ticareti 2019 Akdeniz kıyısında zeytinin az olması

2020 Çayın Doğu Karadeniz'de yetiştirme koşulları 2020 Pamukun dağılışı en etkili etken

2021 Yağ gülü üretilmeyen il 2022 (iptal) En geniş yetiştirme alanına sahip ürün

2022 (iptal) Sulamayla verimi artan il 2022 Örtü altı tarımın dar olduğu il

2022 Tarım sektörünün güçlü yanları 2023 Tarım dışı faaliyetlerin yoğun olduğu ova

2024 Ayçiçeği üretiminin az olduğu alan

Hayvancılık ve arıcılık ■■■■■■■■ 6 soru

2015 Hayvancılıkla ilgili doğru ifadeler 2018 İklim ve bitki çeşitliliğinin en çok katkısı

2019 Meraya dayalı büyükbaşta en uygun alan 2020 Tiftik keçisinin yoğun olduğu alanlar

2022 (iptal) Arıcılığın en fazla olduğu alan 2023 Küçükbaşın büyükbaştan fazla olması

Su ürünleri ve ormancılık ■■■■■ 5 soru

- 2014 Karadeniz'de 200 m altında canlı olmaması 2018 Su ürünlerinde öne çıkan göl
- 2020 Su ürünleriyle ilgili söylenemeyecek ifade
- 2023 Sarıçam ormancılığının yaygın olduğu alan
- 2024 Orman yangını riskinin fazla olduğu dağlar

Yıllar 2014-2024 KPSS Genel Kültür testlerinden; "2022 (iptal)" ÖSYM'nin iptal edip yenilediği 2022 oturumu.

Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; sorulan bilgi notlarda **KPSS 2019** gibi bir damgayla, sorulduğu yıla işaretli.

2 Tarımın Koşulları

Türk tarımı: güçlü ve zayıf yanlar

GÜÇLÜ

Avantaj

- İklim ve yer şekli çeşitliliği: ürün çok çeşitli
- Teknoloji kullanımı yaygınlaşıyor
- Sulama ve bölgesel planlama (GAP)
- Geniş tarım alanı, çok ürünün ihracatı

ZAYIF

Sorun

- Toprak miras yoluyla küçük parçalara bölünür
- Bazı bölgelerde emek yoğun, verimi düşük tarım
- Kuraklık ve nadas
- Sermaye ve örgütlenme eksikliği

↳ ÖSYM 2022'de güçlü yan olarak **teknoloji kullanımı** ile **iklim ve yer şekli çeşitliliğini** sordu. **KPSS 2022**

Nadas, sulama, sera

- **Nadas** (toprağı bir yıl boş bırakmak): kurak ve karasal iç bölgelerde yaygın (Eskişehir, Kırşehir, Çorum); nemli kıyı illerinde az (**Tekirdağ, Düzce**). **KPSS 2014**
- Bölgesel planlamayla sulama artınca ürün çeşidi ve verim arttı: **Şanlıurfa** (GAP, Harran Ovası); GAP'in faydası bölge dışındaki illere de ulaştı. **KPSS 2022 (iptal)**
- **Örtü altı (sera)**: kışın ılık geçmesi en önemli koşul. En çok **Antalya** ve **Mersin**, sonra Adana, Muğla, İzmir. İç kesimdeki **Denizli**'de ısıtma pahalı, sera az. **KPSS 2022**
- Dağlık ve engebeli olduğu hâlde tarımın yoğun yapıldığı yer **Doğu Karadeniz** (çay, fındık): başka ekonomik iş az. **KPSS 2015**
- Büyük kente yakın ovalarda tarım dışı kullanım artar: **İnegöl** (Bursa) sanayi ve mobilya; Tercan, Pasinler, Tefenni ve Pınarbaşı ovalarında tarım ağır basar. **KPSS 2023**

Nadas, sulama ve sera haritası

- ① Tekirdağ nemli: nadas az **KPSS 2014**
- ② Düzce nemli: nadas az **KPSS 2014**
- ③ Eskişehir karasal: nadas fazla **KPSS 2014**
- ④ Kırşehir karasal: nadas fazla **KPSS 2014**
- ⑤ Çorum karasal: nadas fazla **KPSS 2014**
- ⑥ İnégöl (Bursa) sanayi: tarım dışı kullanım **KPSS 2023**
- ⑦ Doğu Karadeniz engebeli ama tarım yoğun **KPSS 2015**
- ⑧ Harran Ovası (Şanlıurfa) GAP sulaması: ürün ve verim arttı **KPSS 2022 (iptal)**
- ⑨ Antalya-Mersin kıyısı sera en çok **KPSS 2022**
- ⑩ Denizli iç kesim: sera az **KPSS 2022**

→ Kırmızılar ÖSYM'nin karşıt örnekleri: nadası çok olan iç iller ve serası az Denizli.

⚠ ÖSYM tuzağı

Örtü altı tarımın dar olduğu il **Denizli**: iç kesimde, kışın ısıtma pahalı. Antalya, Mersin, Adana ve İzmir'de sera geniş. **KPSS 2022**

③ Tarım Ürünleri: Ne, Nerede, Neden?

ÖSYM'nin sorduğu ürünler

ÜRÜN	NEREDE VE NEDEN?
Çay	Sadece Doğu Karadeniz (Rize başta, Artvin, Trabzon, Giresun): bol yağış ve kireçsiz asidik toprak KPSS 2020
Pamuk	Sıcaklık ister: Şanlıurfa, Aydın, Hatay, Diyarbakır, Adana; mikroklimala Iğdır KPSS 2020
Zeytin	Ege, Marmara'nın güneyi, Akdeniz; kuraklığa dayanıklı KPSS 2018

ÜRÜN

NEREDE VE NEDEN?

Üzüm

Yedi bölgenin hepsinde: en geniş yetiştirme alanı;
Manisa başta **KPSS 2022 (iptal)**

Elma

Hemen her yerde; Isparta başta, Niğde, Karaman,
Antalya, Denizli; ihraç, meyve suyu **KPSS 2017**

Yağ gülü

Göller Yöresi: Isparta başta, Burdur, Denizli,
Afyonkarahisar **KPSS 2021**

Ayçiçeği

Geniş düzlükler: Trakya başta, Konya, Adana; dağlık
Doğu Karadeniz'de yok gibi **KPSS 2024**

Mısır

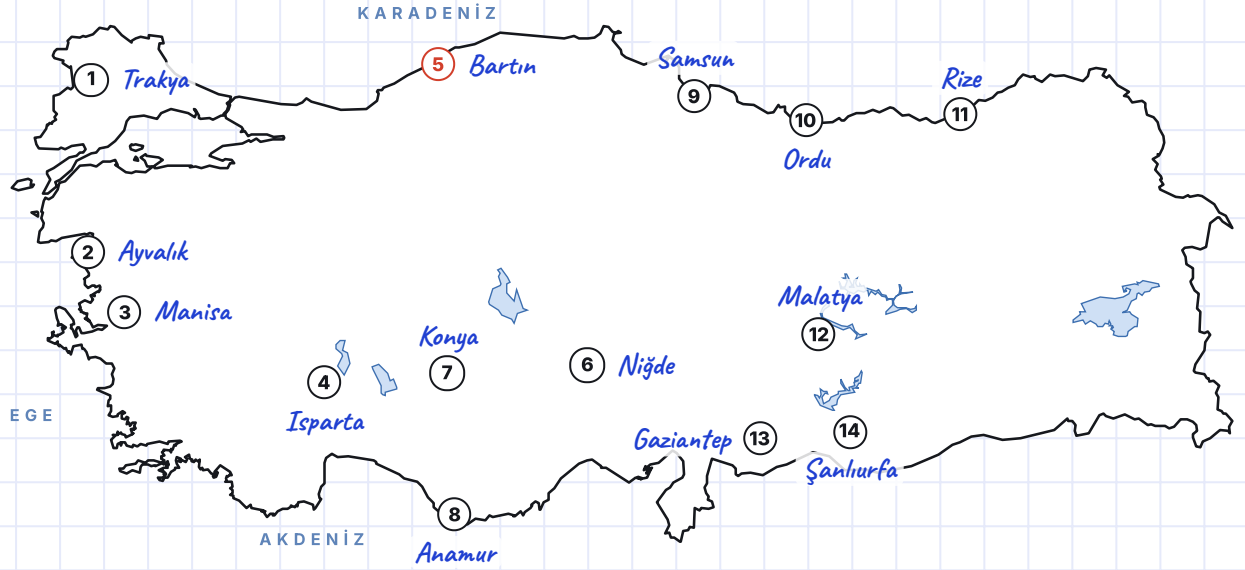
Karadeniz kıyısının her yerinde, Çukurova'da ikinci
ürün **KPSS 2019**

KODLA

Çay toprağa, pamuk güneşe, zeytin
kuraklığa güvenir

Çay: yağış ve asidik toprak (Rize). Pamuk: sıcaklık
(Şanlıurfa). Zeytin: kurak yaza dayanır, sulama ihtiyacı
az. Çayda su kaynakları, pamukta nüfus ya da sanayi
belirleyici değil.

Ürün haritası

- ① Edirne (Trakya) ayçiçeği başta **KPSS 2024**
- ② Ayvalık-Edremit (Balıkesir) zeytin **KPSS 2018**
- ③ Manisa üzüm (sultaniye) **KPSS 2022 (iptal)**
- ④ Isparta yağ gülü ve elma **KPSS 2021**
- ⑤ Bartın yağ gülü yok **KPSS 2021**
- ⑥ Niğde elma **KPSS 2017**
- ⑦ Konya buğday, şeker pancarı, ayçiçeği
- ⑧ Anamur-Alanya muz, turunçgil
- ⑨ Samsun mısır, çeltik, tütün **KPSS 2019**
- ⑩ Ordu-Giresun fındık
- ⑪ Rize çay **KPSS 2020**
- ⑫ Malatya kayısı
- ⑬ Gaziantep Antep fıstığı
- ⑭ Şanlıurfa pamuk başta **KPSS 2020**

Ticaret, zeytin ve ürün soruları

- Bölgeler arası ticaret iklim farkından doğar: çay Doğu Karadeniz'den, turunçgil Akdeniz'den, buğday İç Anadolu'dan, zeytin Ege'den yayılır. **Mısır** Karadeniz'in her yerinde yetiştiği için Doğu Karadeniz'den Orta Karadeniz'e mısır ticareti beklenmez. **KPSS 2019**
- Zeytinin son yıllarda gelişmesi: üretim alanı genişledi, bahçe bakımı iyileşti, ağaç sayısı ve iç-dış talep arttı. **Sulama** etken değil: zeytin kuraklığa dayanıklı. **KPSS 2018**
- Akdeniz kıyısı zeytine uygun ama üretim Ege'den az: **daha çok gelir getiren** ürünler (sera sebzesi, turunçgil, muz) seçiliyor; zeytin de bir yıl bol, bir yıl az ürün verir. **KPSS 2019**
- **Elma**: ülkenin büyük bölümünde yetişir, Isparta başta; iç tüketimi karşılar, ihraç edilir, meyve suyu sanayisinin ham maddesi. **ÖSYM 2017'de** bu özellikleri elmaya bağladı. **KPSS 2017**

KODLA

Gül, Göller Yöresi'nde açar

Yağ gülü: Isparta başta, Burdur, Denizli, Afyonkarahisar. Karadeniz'deki Bartın'da gül yağı üretimi yok.

⚠ ÖSYM tuzağı

Çayın sadece Doğu Karadeniz'de yetişmesi iklim ve toprak (kireçsiz, asidik) yüzünden; su kaynaklarının bolluğu doğrudan sebep değil. **KPSS 2020**

④ Hayvancılık ve Arıcılık

Büyükbaş mı, küçükbaş mı?

BÜYÜKBAŞ

Sığır

- Gür çayır ve mera ister: nemli iklim
- Erzurum-Kars: yaz yağışı, uzun boylu çayır
- Karadeniz kıyı kuşağı
- Büyük kentlere yakın besi ve süt çiftlikleri

KÜÇÜKBAŞ

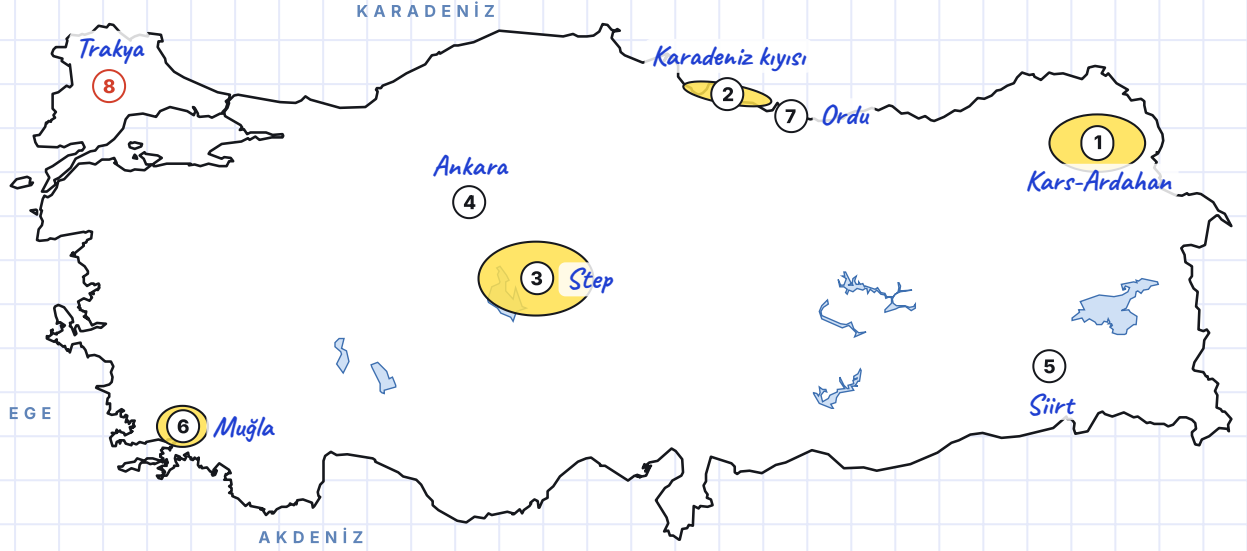
Koyun, keçi

- Kısa otlu step yeter
- İç Anadolu, Güneydoğu, iç Batı Anadolu
- Keçi engebeli ve makilik yerlerde
- Tiftik keçisi: Ankara, Eskişehir, Siirt

→ Türkiye'de küçükbaş büyükbaştan fazla: **step formasyonu** geniş alan kaplıyor.

KPSS 2023

Hayvancılık ve arıcılık haritası

- ① Erzurum-Kars-Ardahan yaz yağışı, uzun boylu çayır: büyükbaş **KPSS 2019**
- ② Karadeniz kıyı kuşağı büyükbaş ve balıkçılık; küçükbaş değil **KPSS 2015**
- ③ İç Anadolu stepi küçükbaş (koyun) **KPSS 2023**
- ④ Ankara tiftik keçisi **KPSS 2020**
- ⑤ Siirt tiftik keçisi; Siirt battaniyesi **KPSS 2020**
- ⑥ Muğla (Menteşe yöresi) arıcılık en yoğun: çam balı **KPSS 2022 (iptal)**
- ⑦ Ordu arıcılık: il bazında başta **KPSS 2018**
- ⑧ Trakya arıcılığın en yoğun yeri değil **KPSS 2015**

KODLA

Ankara'nın keçisi, Siirt'in battaniyesi

Tiftik keçisi: Ankara (ve Eskişehir) ile Siirt. Siirt battaniyesi tiftikten dokunur; tiftik keçisi sayısı eskiye göre azaldı.

ÖSYM'nin sorduğu hayvancılık bilgileri

- Yaz kuraklığı meranın verimini düşürür; meraya dayalı büyükbaş için en uygun yer yazın da yağış alan **Erzurum-Kars**. **KPSS 2019**
- Doğru: Erzurum-Kars'ta mera hayvancılığı yaygın. Yanlış: "arıcılık en yoğun Trakya'da" (Muğla ve Ordu başta) ve "Karadeniz kıyısında küçükbaş yaygın" (büyükbaş yaygın). **KPSS 2015**
- İklim ve bitki örtüsünün çeşitliliğinden en çok **arıcılık** yararlanır: ülkenin her yerinde bal, bal mumu, polen ve arı sütü üretilir. **KPSS 2018**
- Haritada arıcılığın en fazla olduğu yer **Kıyı Ege (Muğla)**: çam balı. **KPSS 2022 (iptal)**

⚠ ÖSYM tuzağı

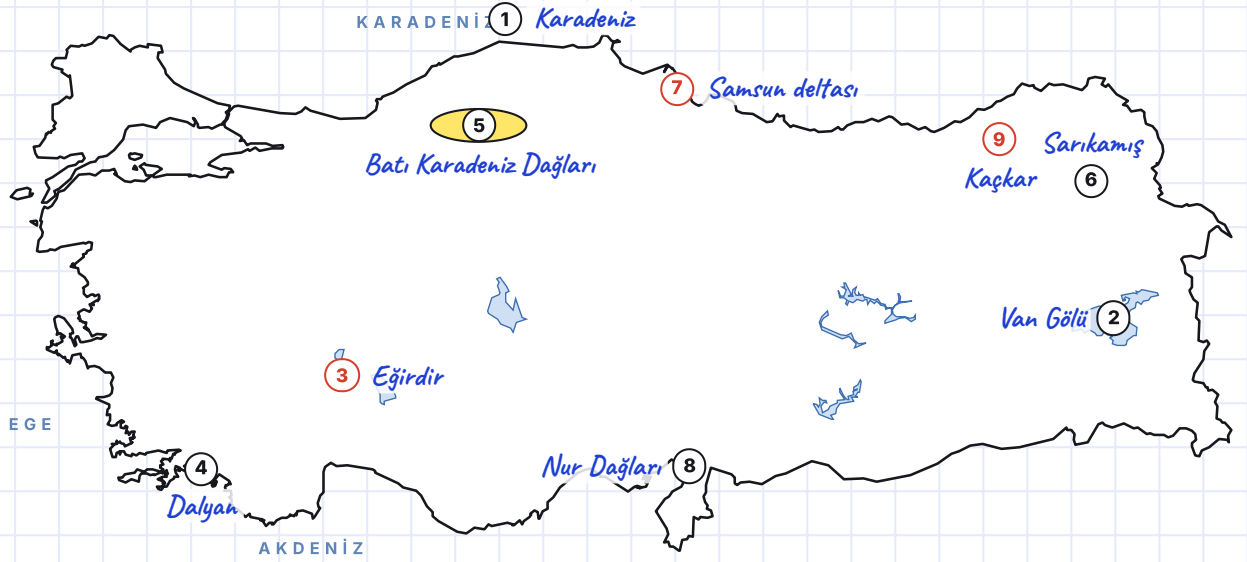
Tiftik keçisi haritada **Ankara** ve **Siirt**'te yoğun; Trakya ve Kars'ta değil. KPSS 2020

⑤ Su Ürünleri ve Ormancılık

Balıkçılık ve su ürünleri

- Deniz balıkçılığının büyük kısmı **Karadeniz**'den (hamsi başta). Balık su ürünleri içinde en büyük paya sahip; avcılık çoğunlukla Türk karasularında, tüketim de çoğunlukla ülke içinde.
- Karadeniz'de **200 metrenin altında canlı yok**: dipte **hidrojen sülfür** (H_2S) birikmiş. Karadeniz eskiden tatlı su gölüydü; tuzlu su gelince ölen canlılar dipte çürüdü. KPSS 2014
- **Dalyan**: balıkların geçtiği yere ağ ve kapanlarla kurulan tuzak; lagünlerin denize açıldığı ağzılarda, **kıyıda** kurulur. Açık ve derin denizde dalyan olmaz. KPSS 2020
- Göllerde en çok su ürünü **Van Gölü**'nden: sodalı suda yaşayan tek balık **inci kefali**. Eğirdir ikinci, çok geride. KPSS 2018
- Kirlilik ve aşırı avlanma balıkçılığı olumsuz etkiler.

Balıkçılık ve orman haritası

- ① **Karadeniz** en çok balık; 200 m altı H₂S
KPSS 2014
- ② **Van Gölü** inci kefalı: göller içinde ilk
KPSS 2018
- ③ **Eğirdir Gölü** ikinci, Van'ın çok gerisinde
KPSS 2018
- ④ **Köyceğiz-Dalyan (Muğla)** lagün ağzında dalyan
KPSS 2020
- ⑤ **Batı Karadeniz Dağları (Kastamonu-Bolu)** sarıçam ormancılığı
KPSS 2023
- ⑥ **Sarıkamış (Kars)** sarıçam ormanı
KPSS 2023
- ⑦ **Bafra-Çarşamba deltası** tarım alanı: sarıçam yok
KPSS 2023
- ⑧ **Nur (Amanos) Dağları** yaz uzun, sıcak, kurak: yangın riski yüksek
KPSS 2024
- ⑨ **Kaçkar Dağları** yazı yağışlı: yangın riski düşük
KPSS 2024

Ormancılık

- **Sarıçam**: soğuğa dayanıklı; Karadeniz'de dağların güneye bakan yamaçları ve yüksek kesimleri (**Batı Karadeniz Dağları**), Erzurum-Kars'ta **Sarıkamış**. Delta ovaları tarım alanı, orada sarıçam yok. KPSS 2023
- **Orman yangını**: yazı uzun, sıcak ve nemi düşük **Akdeniz** ve Ege dağlarında risk yüksek (**Nur Dağları**). Kaçkar, Küre, Canik ve Yıldız dağları yazı serin ve yağışlı kuzeyde: risk düşük. KPSS 2024

⚠ ÖSYM tuzağı

Dalyan açık ve derin denizde kurulmaz: lagünün denize bağlandığı ağızda, kıyıda.

KPSS 2020

6 ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- 1 Nadas oranı düşük olanlar nemli kıyı illeri Tekirdağ ve Düzce; Eskişehir, Kırşehir, Çorum'da yüksek. **KPSS 2014**
- 2 Karadeniz'de 200 m altında canlı yok: hidrojen sülfür; güneş ışığı, sıcaklık ya da kirlilik değil. **KPSS 2014**
- 3 Engelibeli ama yoğun tarım yapılan yer Doğu Karadeniz; Yıldız, Aydın Dağları ve Toroslar değil. **KPSS 2015**
- 4 Arıcılık en yoğun Trakya değil, Muğla ve Ordu; Karadeniz kıyısında küçükbaş değil büyükbaş yaygın. **KPSS 2015**
- 5 Isparta, Antalya, Denizli, Niğde, ihracat ve sanayi ham maddesi: ÖSYM'nin cevabı elma. **KPSS 2017**
- 6 İklim ve bitki çeşitliliğinin en çok katkı verdiği faaliyet arıcılık. **KPSS 2018**
- 7 Zeytinin son yıllardaki gelişmesinde sulama etken değil; alan, bakım, ağaç sayısı ve talep etken. **KPSS 2018**
- 8 Göller arasında su ürünleri en çok Van Gölü'nden (inci kefalı). **KPSS 2018**
- 9 Doğu Karadeniz'den Orta Karadeniz'e mısır ticareti beklenmez: ikisinde de yetişir. **KPSS 2019**
- 10 Meraya dayalı büyükbaş için en uygun yer yazın da yağış alan Erzurum-Kars. **KPSS 2019**
- 11 Akdeniz kıyısında zeytin az: daha çok gelir getiren ürünler seçiliyor. **KPSS 2019**
- 12 Dalyan balıkçılığı açık ve derin denizde değil, kıyıda lagün ağzında yapılır. **KPSS 2020**
- 13 Çayın Doğu Karadeniz'e sıkışması iklim ve toprak yüzünden; su kaynakları değil. **KPSS 2020**
- 14 Pamuğun dağılışında en etkili etken sıcaklık; nüfus, ulaşım, yükselti, sanayi değil. **KPSS 2020**
- 15 Tiftik keçisi Ankara ve Siirt'te yoğun. **KPSS 2020**

- 16 Yağ gülü Bartın'da üretilmez; Isparta, Burdur, Denizli ve Afyonkarahisar'da üretilir. **KPSS 2021**
- 17 Haritada arıcılığın en fazla olduğu alan Kıyı Ege (Muğla). **KPSS 2022 (iptal)**
- 18 En geniş yetiştirme alanı üzüm: yedi bölgede de yetişir; kivi, muz, limon, incir dar alanda. **KPSS 2022 (iptal)**
- 19 Sulamayla ürün çeşidi ve verimi artan il Şanlıurfa (GAP). **KPSS 2022 (iptal)**
- 20 Örtü altı tarımın dar olduğu il Denizli; Antalya, Mersin, Adana ve İzmir'de geniş. **KPSS 2022**
- 21 Miras yoluyla parçalanma ve emek yoğun tarım güçlü yan değil, sorun. **KPSS 2022**
- 22 Küçükbaşın fazla olmasının sebebi step formasyonunun genişliği. **KPSS 2023**
- 23 Sarıçam ormancılığı Batı Karadeniz Dağları'nda; delta ovasında orman yok. **KPSS 2023**
- 24 Ovada tarım dışı kullanımın yoğun olduğu yer İnegöl (Bursa); Tercan, Pasinler, Tefenni tarım ovası. **KPSS 2023**
- 25 Orman yangını riski en fazla Nur (Amanos) Dağları'nda; Kaçkar, Küre, Canik, Yıldız düşük. **KPSS 2024**
- 26 Ayçiçeği üretimi en az olan alan Doğu Karadeniz'in dağlık kesimi; Trakya ve Konya geniş düzlük. **KPSS 2024**

7 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Nadas uygulaması nemli kıyı illerinde iç bölgelerden daha yaygındır.	☐ D	☐ Y
2. Çay kireçsiz, asidik toprak ve bol yağış ister.	☐ D	☐ Y
3. Pamuğun dağılışı en etkili etken sıcaklıktır.	☐ D	☐ Y
4. Zeytin bol sulama isteyen bir ağaçtır.	☐ D	☐ Y
5. Üzüm Türkiye'nin yedi bölgesinde de yetiştirilir.	☐ D	☐ Y
6. Yağ gülü en çok Isparta'da üretilir.	☐ D	☐ Y

7. Örtü altı tarım en çok Denizli'de yapılır.

☐ D ☐ Y

8. Erzurum-Kars'ta büyükbaş hayvancılık yaygındır.

☐ D ☐ Y

9. Tiftik keçisi en çok Trakya'da yetiştirilir.

☐ D ☐ Y

10. Karadeniz'in derinlerinde hidrojen sülfür vardır.

☐ D ☐ Y

11. Dalyan balıkçılığı açık denizde yapılır.

☐ D ☐ Y

12. Van Gölü'nde yaşayan balık inci kefalidir.

☐ D ☐ Y

13. Kaçkar Dağları orman yangını riskinin en yüksek olduğu yerdir.

☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. Y Kurak iç bölgelerde yaygın.

8. D Yaz yağışı, uzun boylu çayır.

2. D Bu yüzden sadece Doğu Karadeniz.

9. Y Ankara, Eskişehir ve Siirt.

3. D Şanlıurfa, Aydın, Hatay, Diyarbakır.

10. D 200 m altında canlı yok.

4. Y Kuraklığa dayanıklı.

11. Y Kıyıda, lagün ağzında.

5. D En geniş yetiştirme alanı.

12. D Sodali suda yaşayan tek tür.

6. D Burdur, Denizli, Afyon da.

13. Y Yazı yağışlı; risk Nur Dağları'nda.

7. Y Antalya ve Mersin başta.

Kaynak: Konu kapsamı ve ağırlık: ÖSYM 2026-KPSS Kılavuzu, Tablo 1. Soru yılları: ÖSYM 2014-2024 KPSS Genel Kültür testleri.